

NIDV inbreng internetconsultatie Weerbaarheidswet

Inleiding

De Stichting Nederlandse Industrie voor Defensie en Veiligheid is positief over de erkenning van het strategisch belang van de Nederlandse Defensie Technologische en Industriële Basis (NL-DTIB). De capaciteit en beschikbaarheid van Nederlandse bedrijven en kennisinstellingen zijn cruciaal voor de inzet en het voortzettingsvermogen van Defensie.

De NIDV voorziet dat vooral de voorgestelde ordeningsaspecten vergaande instrumenten bevatten die grote impact kunnen hebben op de aantrekkelijkheid van Defensie als opdrachtgever en afnemer. De NIDV verwacht dat veel van de gewenste effecten van de wet, zoals opschaling, capaciteitsgaranties en bestending van de toeleveranciersketens in belangrijke mate ook met het huidige beschikbare instrumentarium behaald kunnen worden. In die zin is het belangrijk dat in het wetsvoorstel sterk benadrukt wordt dat het hier qua marktordering om “last resort” maatregelen gaat. De NIDV ziet daarom graag dat in het wetsvoorstel aandacht is voor een ambitieuze en breed gedragen herziene Defensie Industrie Strategie (DIS) en een beter gebruik van de mogelijkheden die het Europese aanbestedingsrecht biedt om bedrijven, die van strategisch belang zijn voor Nederland en de Nederlandse defensie, ook in staat te stellen deze rol waar te maken. Het versterken en beschermen van de NL-DTIB moet in eerste instantie voortkomen uit langdurig commitment vanuit de overheid en marktconforme contractvoorwaarden (zowel qua risicoverdeling tussen opdrachtgever en opdrachtnemer, voorfinancierings- en ketenfinancieringsmogelijkheden als qua rendement).

Geschiktheidsverklaringen

De juridische basis voor geschiktheidsverklaringen is een positieve stap in het ondersteunen van Nederlandse bedrijven die in het buitenland zakendoen. Dit voorstel biedt meer duidelijkheid voor bedrijven en zorgt voor een eerlijker speelveld tussen bedrijven mét en zonder lopende contracten met het Ministerie van Defensie. Ook biedt het kansen aan organisaties die traditioneel niet in de toeleveringsketen zitten van defensiebedrijven of overheden.

De NIDV merkt wel op dat het wenselijk is dat de geschiktheidsverklaringen breed kunnen worden ingezet voor o.a. bevriende NAVO- of EU-landen. Daarnaast moet de drempel om een verklaring aan te vragen laag zijn, zodat ook niet traditionele leveranciers en MKB-bedrijven hier toegang tot hebben en dient het proces *lean & mean* te zijn. Een snelle verwerking van de aanvragen voor een dergelijke verklaring is essentieel voor bedrijven om kans te kunnen maken in buitenlandse offertetrajecten. Ook zou de NIDV nog wat duidelijker willen hebben dat de scope voor geschiktheidsverklaringen niet alleen Europese samenwerkingsprojecten betreft, maar ook bilaterale projecten met landen waarmee wij als Nederland geen speciale belemmeringen zien om mee samen te werken.

Investeringstoets

De NIDV onderschrijft de noodzaak tot verdere afbakening van de NL-DTIB tegen ongewenste overnames en investeringen. In die zin is de investeringstoets speciaal gericht op voor Defensie cruciale bedrijven een goede zaak. Echter, het is wel een mogelijke beperking voor bedrijven/aandeelhouders en de vraag is dan ook of er een beeld is wat de impact voor bedrijven is die onder dit regime zullen gaan vallen en dan met name hoe financiële stakeholders aankijken tegen bedrijven die onder dit regime zullen worden geplaatst. De NIDV begrijpt dat dezelfde procedure en reactietermijnen zullen gelden als bij de wet Vifo. De NIDV is geïnteresseerd in het antwoord op de vraag wat de ervaringen met

de wet Vifo zijn ten aanzien van de procedure en de gehanteerde termijnen en in hoeverre dit als belastend of onnodig vertragend wordt gezien door betrokken actoren als het gaat om het nemen van een belang relevant voor de wet Vifo.

Marktordening

De Defensie en veiligheidsmarkt is geen reguliere markt. Zeker voor militaire goederen is alleen de overheid een mogelijke afnemer en is er veel competitie met buitenlandse (staats)bedrijven. De overheid heeft echter zelf ook veel invloed op het inrichten van de industriële capaciteiten in Nederland door de uitvraag die ze zelf doet. Het gaat hierin bijvoorbeeld ook om de eisen die gesteld kunnen worden aan de herkomst van basismaterialen en componenten voor het materieel dat wordt aangeschaft. De NIDV ziet graag dat industriële capaciteit en voorraden worden gecreëerd op basis van voorwaarden die marktconform zijn, zodat het voor bedrijven interessant is om te investeren in productiecapaciteit en voorraden in plaats van zich te moeten richten op andere markten waar wél een marktconform rendement gehaald kan worden.

De genoemde "last resort" instrumenten ten behoeve van marktordening, zoals de aanstelling van een bewindvoerder, mogelijk verplichte splitsing of nationalisering van activiteiten zijn zeer ingrijpend en kunnen voor betrokken bedrijven en hun stakeholders (financieel, toeleveranciers en klanten) hun schaduw vooruitwerpen. Gegarandeerde productiecapaciteit, toekomstige prioriteit of (doorontwikkeling van) technologie kunnen ook via direct gecontracteerde Defensieaanbestedingen worden veiliggesteld. De NIDV ziet daarom graag verder uitwerking van de juridische kaders rondom de inzet van deze ordeningsinstrumenten zolang de bestaande instrumenten afdoende worden benut om de NL-DTIB te sturen. Ook zou meer ruimte moeten zijn voor DIS-instrumenten (in het licht van de DIS-herziening) en de benoeming van programma's als Defensie Projecten van Collectieve Interesse (DPCI's), zelfs als er (nog) geen concrete behoefte vanuit Defensie is om de NL-DTIB te ontwikkelen en te ondersteunen richting toekomstig relevante capaciteiten.

Het aanwijzen van organisaties als DAEB¹ geeft de overheid de mogelijkheid om industrie te sturen en te ondersteunen met als doel het versterken van kritieke processen die van belang zijn voor defensie. Tegelijk vraagt de aanwijzing van een DAEB niet alleen aan het bedrijf om bepaalde taken uit te voeren maar zal hier ook expliciet en breed commitment vanuit de overheid tegenover moeten staan. Het wordt niet geheel duidelijk hoe de kosten die voortvloeien uit een dergelijke aanwijzing worden gecompenseerd. De NIDV stelt dat wanneer de overheid bedrijven oplegt om maatregelen te nemen of voorraden aan te leggen waar geen sluitende businesscase achter zit, de overheid voor de extra kosten dient op te treden dan wel daar middelen of garanties tegenover moet stellen. Hetzelfde geldt voor kosten en risico's die voortkomen uit ingrepen die kunnen leiden tot wanprestatie bij opdrachten die vanwege een aanwijzing terzijde moeten worden geschoven. De overheid dient daarnaast rekening te houden met financiële dienstverleners zoals banken en investeerders die de extra juridische en financiële onzekerheid als aanleiding zullen zien voor verdere terughoudendheid tot de NL-DTIB.

Het blijft op dit moment onduidelijk voor de NIDV waar de toegevoegde waarde zit voor bedrijven om aangemerkt te worden als DEAB. De aanwijzing van DAEB's zal mogelijk ook impact hebben op relaties tussen Original Equipment Manufacturers (OEM's) en toeleveranciers. Juist ook toeleveranciers leveren unieke en gespecialiseerde capaciteiten en producten waarvan de bredere NL-DTIB afhankelijk is. Aanwijzing van DEAB's zou geen negatieve impact mogen hebben op interactie binnen de toeleveranciersketen.

¹ Diensten van algemeen economisch belang (DAEB)

De NIDV zou vanwege bovenstaande punten dan ook graag zien dat een goede impact assessment wordt gemaakt ten aanzien van de potentiële positieve en negatieve gevolgen voor het bedrijfsleven en het investeringsklimaat van het wetsvoorstel.

Verhouding tot Europese initiatieven

De NIDV constateert dat het wetsvoorstel verstrekkender is dan de concept EDIP Verordening die in Europees verband op hetzelfde onderwerp ziet. Zeker in het kader van het gewenste beleid “geen nationale koppen op Europese regelgeving” is het wenselijk om dat in dit geval ook niet te doen. Of in ieder geval dan uit te leggen waarom de wetgever het nodig vindt om verder te gaan dan Europees wordt voorgesteld. In de concept- EDIP verordening wordt aandacht besteed aan het proces op basis waarvan de “crisis state” wordt uitgeroepen. Het is het voor de NIDV nog niet geheel duidelijk conform welk proces en met welke zorgvuldigheidswaarborgen voor bedrijven de situatie in het leven kan worden geroepen in Nederland op basis waarvan ook daadwerkelijk tot aanwijzing van DAEB's zal of kan worden overgegaan.

Afsluitend

Een sterke NL-DTIB begint met een sterke propositie voor bedrijven in Nederland om zaken te kunnen doen met Defensie en te investeren in industriële technologie en capaciteiten. Dit ‘investeringsklimaat’ voor defensiebedrijven is cruciaal in het duurzaam behoud van de NL-DTIB. De Investeringsstoets en de geschiktheidsverklaring zijn welkome aanvullingen mits ze in de praktijk ook efficiënt kunnen worden ingezet. De marktordeningsinstrumenten die met dit wetsvoorstel worden gecreëerd zijn wat de NIDV betreft echt “last resort maatregelen”. Een gedegen businesscase, gebaseerd op een goede balans qua risico's tussen opdrachtgever en opdrachtnemer, (voor)financieringsmogelijkheden en lange(re) termijn commitment vanuit de overheid voor het bedrijfsleven is en blijft de kern van een gezonde NL-DTIB.

Over de NIDV

De Stichting Nederlandse Industrie voor Defensie en Veiligheid (NIDV) is dé link tussen bedrijven, kennisinstellingen en de overheid. Opgericht in 1984 door de ministeries van Economische Zaken en Klimaat, Buitenlandse Zaken en Defensie en de industrie, zorgt de NIDV voor het duurzaam positioneren van de Nederlandse Defensie- en Veiligheidssector in binnen- en buitenland. De NIDV treedt op als informatieverstrekker, belangenbehartiger en dienstverlener voor het Nederlandse “Gouden Eco-systeem” voor Defensie en Veiligheid en vertegenwoordigt meer dan 200 bedrijven en kennisinstellingen.